

Kapitola 1:

BŮH JE MRTVÝ A ČLOVĚK SVOBODNÝ... CO TO ZNAMENÁ?

Odpovědnost patří tomu, kdo je svobodný k činům. Buď existuje Bůh, nebo svoboda, navzájem se vylučují. Toto je smysl výroku Friedricha Nietzscheho: „Bůh je mrtvý, člověk byl osvobozen.“

Při jejich prvním setkání se Seigen zeptal Sekito: „Odkud pocházíš?“

Sekito odpověděl: „Jsem ze Sokei.“

Seigen ukázal zenovou hůlku a řekl: „Našel jsi tam toto?“

„Ne,“ odpověděl Sekito. „Nejenže to tam nebylo, ale nebylo to ani v Západní zemi.“

Seigen se zeptal: „Došel jsi do Západní země, že ano?“ A Sekito odpověděl: „Kdybych tam došel, byl bych ji také našel.“

„Málo – mluv dál,“ řekl Seigen.

Sekito odvětil: „Ty bys měl také promluvit. Proč nabádáš stále jen mne?“

„Nedělá mi problém ti odpovědět, ale nikdo by se mnou nesouhlasil.“

Seigen pokračoval: „Když jsi byl v Sokei, co jsi tam dostal?“

„Dokonce ještě před příchodem do Sokei jsem nic neztratil,“ odpověděl Sekito a zeptal se: „Když jsi byl v Sokei, znal jsi sám sebe?“

„A co ty?“ zeptal se Seigen, „víš, kdo jsem právě v tomto okamžiku?“

Sekito odpověděl: „Ano, vím. Jak bych tě mohl znát ještě víc?“ a pokračoval: „Osho, jak dlouho jsi tady od odchodu ze Sokei?“

Seigen odpověděl: „Ani já to nevím. A ty? Kdy jsi opustil Sokei?“

„Nepocházím ze Sokei,“ odvětil Sekito.

Seigen na to: „Dobře – teď už vím, odkud přicházíš.“

Sekito řekl: „Osho, jak jsi velký – neplýtvěj časem.“

Přátelé, dnes začíná nová řada rozhovorů s názvem: „Bůh je mrtvý, nyní je jediná žijící pravda pouze zen.“ Tato řada je věnována Friedrichu Nietzschemu, který jako první v lidské historii prohlásil: „Bůh je mrtvý, člověk byl osvobozen.“

Bylo to velkolepé prohlášení s mnoha důsledky. Nejprve bych rád prodiskutoval Nietzscheho prohlášení.

Všechna náboženství věří, že svět a lidstvo vytvořil Bůh. Ale když jste někým stvořeni, jste pouze loutka, která nemá vlastní duši. A když jste někým stvořeni, může vás opět kdykoliv zničit. Nejenže se

vás nezeptal, zda chcete být stvoření, ale ani se vás nezeptá, zda si přejete, aby vás zahubil.

V případě, že přijmete ten výmysl, že Bůh stvořil svět a lidstvo, Bůh se stane tím největším diktátorem. Pokud je Bůh skutečný, člověk není nic než otrok, pouhá loutka. Za všechny provázky tahá on včetně toho, který vede k vašim životům. Pokud tomu tak je, neexistuje ani otázka osvícení nebo Gautámy Buddha, protože svoboda neexistuje. Jak on píská, vy tancujete; zatáhne za provázek a vy se rozplácete, zapíská a vy začnete vraždit nebo spácháte sebevraždu či se vydáte do války. Jste pouhá loutka a on váš loutkař.

V takové chvíli neexistuje rozdíl mezi hříchem a ctností, hříšníkem a světcem. Nic není dobré a nic není špatné, protože jste jen loutka, která není zodpovědná za své činy. Zodpovědnost patří tomu, jenž je ve svém jednání svobodný. Buď existuje Bůh, nebo svoboda, obojí najednou není možné. To je také základní důsledek výroku Friedricha Nietzscheho: Bůh je mrtvý, a proto je člověk svobodný.

Žádný teolog ani zakladatel náboženství o tom takto nepřemýšlel. Nikdy je nenapadlo, že když přijmete Boha jako stvořitele, zničíte důstojnost vědomí, svobody a lásky. Berete člověku veškerou zodpovědnost a s tím také veškerou jeho svobodu. Redukujete celou jeho skutečnost pouze na pár vrtochů toho podivného chlapíka zvaného Bůh.

Ale Nietzscheho výrok je pouze jedna strana mince. Má úplnou pravdu, ale pouze z jedné strany. Prošel velice závažný a významný výrok, ale zapomněl na jednu věc, která se musela stát právě proto, že jeho výrok se zakládá na racionalitě, logice a intelektu. V jeho základě totiž není meditace.

Člověk je svobodný, ale proč? Pokud neexistuje Bůh a člověk je svobodný, znamená to, že je schopný všeho na světě. Dokáže škodit, ale konat i dobré skutky. Neexistuje nikdo, kdo by jej mohl soudit nebo mu odpustit. Jeho svoboda se jednoduše změní v nezřízenost.

A tady se dostáváme k druhé straně oné mince. Odstraní Boha a necháte člověka zcela prázdného – samozřejmě, že jej prohlásíte za svobodného, ale za jakým účelem? Jak má tvořivě a zodpovědně používat svou svobodu? Jak se vyhne tomu, aby se ze svobody stala prostopášnost?

Friedrich Nietzsche neznal meditaci – to je ta druhá strana mince. Člověk je svobodný, ale jeho svoboda může být radost a požehnání pouze tehdy, pokud je zakotvená v meditaci. Odstraňte Boha – to je zcela v pořádku, protože právě on je největším nebezpečím pro člověka – ale nabídněte člověku také smysl a význam, nějakou tvořivost, vnímavost, prostě cestu směrem k nekonečné existenci. Ta druhá strana mince je *Zen*.

Na zenu je krásné to, že nemá žádného Boha. Na druhou stranu má ale úžasnou schopnost transformovat vaše vědomí a zaplavit vás takovým množstvím vnímání přítomného okamžiku, že nebudete schopni páchat zlo. Není to příkaz zvnějšku, přichází z vašeho nejvnitřnějšího Já. A jakmile znáte centrum svého bytí, jakmile víte, že vy a kosmos jste jedno – vesmír nebyl nikdy stvořen, byl a bude existovat navěky, od nekonečna do nekonečna – a že jste Gautáma Buddha, je nemožné udělat něco špatně nebo zle. Je nemožné zhřešit.

Friedrich Nietzsche se ke sklonku svého života téměř zbláznil. Byl poslán na léčení a držen v ústavu pro duševně choré. Tak velký duch a takový konec? Co se mu stalo? Usoudil, že je Bůh mrtvý, a vyvodil tím negativní závěr, který ho zanechal prázdného se svobodou, která neměla žádný smysl. Nebyla v ní žádná radost, protože byla pouze osvobozením od Boha. Beze smyslu. Svoboda má dvě stránky: svoboda od něčeho a svoboda pro něco. Právě „svoboda pro něco“ u Nietzscheho chyběla, což jej dovedlo k šílenství.

Z prázdnoty se zblázní každý. Člověk potřebuje základ, centrální bod, nějaký vztah s existencí. Po smrti Boha ale veškerý vztah s existencí zmizel, člověk byl ponechán sám a bez kořenů. Stejně jako strom ani člověk nemůže žít bez kořenů.

Bůh byl dobrá, ale pouze fiktivní útěcha, jež naplňovala mysl lidí i přesto, že byla vymyšlená. Ale dokonce i lež opakovaná neustále dokola se stane téměř pravdou. Bůh byl skvělá útěcha pro lidi vystrašené stářím, smrtí a vědomím temnoty skryté za ní. Bůh byl ohromná útěcha i přesto, že byl vymyšlený. Pochopte, lži vás mohou utěšit, protože jsou ve skutečnosti sladší než pravda.

Gautáma Buddha prý řekl, „Pravda je hořká na začátku a sladká na konci. Lži jsou sladké na začátku a hořké na konci.“ Když se lži ukážou v plném světle, přepadne vás hořkost z toho, že jste byli klamán rodiči, všemi učiteli, kněžími a takzvanými vůdci. Frustrace z toho, že jste byli neustále klamáni, ve vás vytvoří ohromnou nedůvěru. „Nikdo si nezaslouží důvěru...“ Vytvoří to vakuum.

Nietzsche tak v poslední fázi svého života vlastně nezešílel, bylo to pouze nevyhnutelné vyvrcholení jeho negativního přístupu k existenci. Intelekt dokáže být pouze negativní, umí jen kritizovat, přít se a být sarkastický, ale nedokáže vás nasytit. Pouze z ne-negativního postoje můžete být uspokojeni. Tak Nietzsche ztratil Boha, a tím svou útěchu. Byl osvobozen k šílenství.

Nemohla to být náhoda, protože to nebyl pouze Friedrich Nietzsche, kdo se zbláznil. Řada dalších velkých myslitelů skončila v blázcinci nebo sebevraždou, protože nikdo nemůže žít v negativní temnotě. Člověk potřebuje k životu světlo a pozitivní a potvrzující zkušenost pravdy. Nietzsche to světlo zničil a vytvořil vakuum nejen pro sebe, ale také pro ty, kteří ho následovali.

Pokud se cítíte prázdní a beze smyslu, je to kvůli Fridrichu Nietzsche, který je na Západě zakladatelem tohoto negativního přístupu k životu.

Sören Kierkegaard a Jean-Paul Sartre, Marcel Jaspers a Martin Heidegger – všichni tito velikánové první poloviny 20. století – mluvili pouze o sklíčivosti, nesmyslnosti, utrpení, úzkosti, bázni a strachu. Tato filozofie se na Západě nazývá *existencialismus*. To však není správně, je to jednoduše *ne-existencialismus*. Ten ničí vše, z čeho jste se mohli těšit.

Souhlasím se zničením útěchy, která byla pouhou lží. Bůh, nebe, peklo – všechno to jsou výmysly stvořené za účelem utěšit člověka. I přesto, že po jejich zániku zbylo pouze vakuum, je dobře, že byly zničeny. Právě z vakua, ve kterém se člověk najednou ocitl, se rodí existencialismus a kvůli tomu dokáže

mluvit pouze o nesmyslnosti: „Život nemá smysl. Jste jen náhoda, vůbec nesejde na tom, zda tu jste, nebo nejste.“ Tito lidé nazývají svou filozofii *existencialismus*, místo toho, aby ji nazývali *filozofie nahodilosti*. Nejste zde potřeba; jen náhodou, jen na okraj a zcela bez významu jste se zde ocitli. Bůh z vás udělal loutky a tito filosofové od Nietzscheho po Jean-Paul Sartera z vás dělají „náhodné výskyty“.

V člověku existuje neuvěřitelná potřeba být v životě zakotven, mít v existenci zapuštěny kořeny. Jen takto, s kořeny zapuštěnými pěkně hluboko, se z něj může stát Buddha; jen takto bude moci rozkvést milionem květů a dát svému životu smysl. Teprve potom bude jeho život překypovat smyslem, významem, požehnáním a jeho život bude nikdy nekončící oslava.

Existencialismus naopak tvrdí, že člověk je jaksi navíc a jeho život bez ceny, významu a smyslu: existence vás vůbec nepotřebuje!

Chtěl bych tedy doplnit dílo Friedricha Nietzscheho, protože je neúplné a povede celé lidstvo, a nejen Nietzscheho, k šílenství. Bez Boha jste jistě svobodní, ale proč? Z jakého důvodu? Stojíte s prázdnýma rukama – stejně jako předtím, jen s tím rozdílem, že předtím se zdálo, že jsou plné. Byly však plné lží. Až teď jste si naplno uvědomili, že tu stojíte s prázdnýma rukama a nemáte kam jít.

Slyšel jsem o jednom věhlasném ateistovi, kterého jeho žena potom, co umřel, dala do rakve v jeho nejlepších šatech, botách a nejdražší kravatě. Chtěla se s ním rozloučit jaksepatří na jeho poslední cestě. Ten nebožtík byl oblečen tak, jako nikdy předtím za svého života.